

TADEUSZ KASPRZYCKI

RACHUNEK EFEKTYWNOŚCI PRODUKCYJNEJ ZIEMI

Sporządzanie analiz gospodarczych nie przedstawia większych trudności jedynie w gospodarstwach wyspecjalizowanych — jednokierunkowych. Natomiast wszędzie tam, gdzie — jak w Europie — gospodarstwa są i zapewne jeszcze długi czas pozostaną wielokierunkowe, sporządzenie analizy gospodarczej napotyka na znaczne trudności ze względu na obroty materiałowe między poszczególnymi działami produkcji.

Stąd istnieją znaczne trudności w określeniu przyczyn ujemnych lub dodatnich wyników produkcyjnych i finansowych gospodarstwa oraz w określaniu miejsc ich powstawania w poszczególnych ogniwach produkcji.

Przedstawiona poniżej metoda międzydziałowej analizy produktywności ziemi może przyczynić się do usunięcia tych trudności.

Zasady rachunku efektywności produkcyjnej ziemi, na których się ona opiera, nie są nowe. Zostały bowiem wprowadzone do poradnictwa gospodarczego już w latach 30-tych bieżącego stulecia przez Blohma¹.

Wymieniony autor podawał wśród mierników wydajności (produkcyjności) jednostki powierzchni ziemi, również miernik wydajności dla uprawy roślin pastewnych i chowu bydła oraz owiec: oczyszczony dochód surowy (produkcja końcowa netto) z powierzchni paszowej użytkowanej przez bydło i owce.

Opracowanie niniejsze ma na celu przedstawienie dalszego rozwinięcia tych zasad oraz przedstawienie prostej metody i techniki obliczania efektywności produkcyjnej ziemi.

Metoda międzydziałowej analizy produktywności ziemi

Ziemia może być wykorzystywana przez gospodarstwa rolne do produkcji towarów lub produkcji surowców. Te ostatnie z kolei mogą być przetwarzane w ramach gospodarstwa bądź przez przemysł rolny, bądź też, jako pasze, przez zwierzęta.

¹ G. Blohm: *Ekonomika i organizacja gospodarstw rolniczych*. Tłumaczenie polskie z „*Angewandte Landwirtschaftliche Betriebslehre*” 3 neubearbeitete Auflage. PWRiL. Warszawa, 1961 r. Str. 88.

Wielkość ogólnej produkcji rolnictwa zależna jest od produktywności ziemi wykorzystywanej w poszczególnych działach rolnictwa a więc od produktywności:

- a) powierzchni przeznaczonej pod towarową produkcję roślinną;
- b) głównej powierzchni paszowej i w konsekwencji produktywności inwentarza żywego, żywionego paszami objętościowymi z tej powierzchni;
- c) powierzchni przeznaczonej na produkcję roślin stanowiących surowce przemysłu rolnego.

W gospodarstwach bezinwentarzowych, nieuprzemysłowionych ziemia wykorzystywana jest do uprawy roślin towarowych oraz roślin stanowiących nawozy zielone, niezbędne w systemie bezobornikowym do utrzymywania żyzności gleby.

Przy tym systemie produkcji całą powierzchnię ziemi zajęłą pod nawozy zielone dolicza się do towarowej powierzchni roślinnej. Wprawdzie nie uzyskuje się z niej bezpośredniej produkcji towarowej ale dzięki niej uzyskuje się z całej powierzchni produkcyjnej gospodarstwa w okresie trwania rotacji płodozmiennej produkcję towarową w sposób pośredni na skutek wzrostu plonów roślin towarowych.

Nie doliczenie do ogólnej powierzchni roślin towarowych powierzchni nawozów zielonych niesłusznie spowodowałoby zbyt wysoką ocenę wydajności 1 hektara ziemi uprawnej.

W gospodarstwach posiadających inwentarz produkcyjny, w zależności od wielkości pogłowia zwierząt, ziemia może być wykorzystana bądź wyłącznie dla produkcji pasz i wtedy całą powierzchnię użytków rolnych należałoby uznać za główną powierzchnię paszową, bądź też częściowo dla produkcji pasz zaś częściowo dla produkcji roślin towarowych. W tym ostatnim przypadku powierzchnię użytków rolnych należy odpowiednio podzielić pomiędzy główną powierzchnię paszową i powierzchnię towarowej produkcji roślinnej.

W gospodarstwach posiadających inwentarz żywy produkcyjny lecz uprzemysłowionych ziemia wykorzystywana jest do uprawy roślin towarowych, produkcji pasz i produkcji surowców dla przemysłu rolnego. Użytki rolne w tym typie gospodarstw należy zakwalifikować odpowiednio do powierzchni uprawy roślin towarowych, głównej powierzchni paszowej i powierzchni produkcji surowców dla przemysłu.

Miara produktywności ziemi

Produkcyjność ziemi może być mierzona wartością produkcji wycenionej w pieniądzu lub w jednostkach zbożowych. Kategorią ekonomiczną

najbardziej adekwatną dla oceny produkcyjności ziemi jest produkcja końcowa netto².

Wskaźnik produkcji końcowej netto z 1 ha ogółu użytków rolnych obrazuje produkcyjność ziemi w całym gospodarstwie rolnym. Może on służyć do porównywania wyników produkcyjnych pomiędzy poszczególnymi gospodarstwami lub pomiędzy poszczególnymi latami w jednym gospodarstwie. Wskaźnik ten nie może natomiast dać odpowiedzi na pytanie, jaki jest stan gospodarki w poszczególnych działach produkcji, a więc czy zadawalający jest stan produkcji zbóż, ziemniaków, buraków cukrowych i innych roślin towarowych z jednej strony a produkcji pasz, gospodarki na użytkach zielonych i produktywności inwentarza żywego żywionego paszami objętościowymi z drugiej strony.

Dla ilustracji tego zagadnienia posłużyć może następujący przykład zaczerpnięty z danych jednego z przedsiębiorstw rolniczych:

Produkcja globalna tego przedsiębiorstwa przeliczona na 1 ha użytków rolnych posiadała za wysoki poziom, gdyż wynosiła aż 34 jednostki zbożowe.

Jednak po odliczeniu od produkcji globalnej zakupionych z zewnątrz pasz objętościowych, treściwych i surowców dla przemysłu rolnego produkcja końcowa netto tego przedsiębiorstwa spadła bardzo znacznie i wyniosła w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych 16,45 jednostek zbożowych.

Jednak wskaźnik ten jako przeciętny dla całego przedsiębiorstwa nie mówi o tym, czy wynika z równego poziomu produkcji w poszczególnych działach, czy też jest średnią z dwu lub trzech różnych poziomów produkcji w dwu lub trzech działach produkcji.

W przedsiębiorstwie, którego dane przytaczam, produkcja końcowa netto z 1 ha towarowej powierzchni roślinnej wynosiła 26,85 jednostek zbożowych, gdy z 1 ha głównej powierzchni paszowej wynosiła zaledwie 9,37 jednostek zbożowych.

Zestawienie omawianych powyżej wskaźników:

Produkcja globalna z 1 ha użytków rolnych	34	jedn. zboż.
Produkcja końcowa netto z 1 ha użytków rolnych	16,45	„
Produkcja końcowa netto z 1 ha powierzchni roślin towarowych	26,85	„
Produkcja końcowa netto z 1 ha głównej powierzchni paszowej	9,37	„

umożliwia wysnucie następujących wniosków:

Produkcyjność przeciętna z 1 ha ogółu użytków rolnych tego przedsiębiorstwa jest niezadawalająca. Przeciętny poziom produkcji obniżają

² G. Blohm: *Ekonomika i Organizacja Gospodarstw Rolniczych*. PWRiL. Warszawa, 1961. Str. 87.

wyniki produkcji, jaką daje główna powierzchnia paszowa, które daleko pozostają w tyle za produktywnością powierzchni zajętej pod towarową produkcję roślinną.

Przytaczam dane z innego gospodarstwa, które wykazuje jednakową sprawność gospodarowania w obu działach, tzn. towarowo-roślinnym i paszowo-bydlęcym.

Gospodarstwo to uzyskuje następujące plony w dziale towarowej produkcji roślinnej:

przenica ozima	30 q	
żyto	26 q	Gospodarstwo to posiadało pro-
jęczmień jary	28 q	dukcję końcową netto z 1 ha po-
rzepak	18 q	wierzchni roślin towarowych w
ziemniaki	180 q	wysokości 30,6 j. zboż.

To samo gospodarstwo uzyskuje następujące plony z głównej powierzchni paszowej oraz następujące wydajności jednostkowe od 1 sztuki:

Plon z 1 ha

koński ząb	500 q	
buraki pastewne	400 q	
koniczyna czerwona	300 q	
pastwiska	200 q	Gospodarstwo posiadało produkcję
mleczność od 1 krowy	4000 l	kończącą netto z 1 ha głównej po-
przyrost dzienny		wierzchni paszowej w wysokości
młodzięży bydła	800 g	29,2 jedn. zboż.

Wyniki innych gospodarstw mogą być bardzo różne od przedstawionych powyżej wyników gospodarstwa pierwszego i drugiego. Pewne pojęcie o tym dać nam może przykład wzięty z trzeciego gospodarstwa. Produkcja końcowa netto z 1 ha użytków rolnych w trzecim gospodarstwie wynosiła +13,2 jedn. zboż. w tym z 1 ha powierzchni roślin towarowych +24,2 jedn. zboż., z 1 ha głównej powierzchni paszowej —4,7 jedn. zbożowych.

Przykład trzeci przekonuje nas, że na końcowe wyniki działalności produkcyjnej całego gospodarstwa, które summa summarum są istotnym celem całej działalności rolniczej, przemożny wpływ mogą mieć nie tylko wyniki w produkcji pasz i nie tylko wydajności w produkcji zwierzęcej, ale również sprawność gospodarowania paszami i żywienie.

W trzecim bowiem gospodarstwie zużyto bezproduktywnie nie tylko całą produkcję z głównej powierzchni paszowej ale ponadto zużyto więcej

pasz z zakupu niż dano w efekcie końcowym z tego działu produkcji netto.

Zestawienie porównawcze wyników trzech gospodarstw przedstawia poniższa tabela:

Produkcja końcowa netto
w jednostkach zbożowych

	Gospodarstwa		
	I	II	III
z 1 ha użytków rolnych	+16,45	+29,30	+13,20
z 1 ha powierzchni roślin towarowych	+26,85	+30,60	+24,20
z 1 ha głównej powierzchni paszowej	+9,37	+29,30	-4,70

Dotychczas stosowany sposób wyliczania wskaźników produkcji (plony z hektara, wydajność jednostkowa zwierząt) nie daje obiektywnej oceny poziomu produkcji w gospodarstwach, gdyż ujmuje tylko poszczególne fragmenty produkcyjne a nie daje oceny całościowej.

Przyjęcie wskaźnika produkcji końcowej netto z 1 ha użytków rolnych oraz porównanie tego wskaźnika ze wskaźnikiem produkcji końcowej netto w poszczególnych działach produkcji przekreśla możliwość wypełniania błędów w ocenie poziomu produkcji zarówno w gospodarstwie jako całości, jak i w ocenie poziomu produkcji w poszczególnych działach produkcji. Przyjęcie tej metody umożliwia dogłębne poznanie gospodarstwa i zorientowanie się, gdzie w jakim miejscu produkcji, tkwi przyczyna niezadawalających wyników. Po stwierdzeniu w jakim dziale produkcji leży przyczyna niezadawalających wyników należy znaleźć odpowiedź dlaczego w określonym dziale wyniki są gorsze od pozostałych (melioracja, uprawa, nawożenie, następstwo roślin, wymiana nasion i sadzenia-ków, żywienie, higiena zwierząt, gospodarka paszami itp). Dla uzyskania tego szczegółowego rozeznania pomocne mogą być dopiero wskaźniki fragmentaryczne takie, jak plony poszczególnych roślin i wydajność jednostkowa zwierząt. Uzyskane w ten sposób rozpoznanie ekonomiczne umożliwia z kolei rozpoczęcie prac organizacyjnych.

W omawianej metodzie międzydziałowej analizy produktywności ziemi nie przewiduję przeprowadzania rozliczeń pomiędzy poszczególnymi działami produkcji, wynikających z produkcji pasz ubocznych i słomy ściółkowej z jednej strony oraz z produkcji obornika z drugiej strony. Przy jednakowej sprawności gospodarowania istnieje duże prawdopodobieństwo zbilansowania się tych wielkości. Niemniej jednak, pomimo że nie należy to do przedstawionego rachunku, należy o tym problemie pamiętać i każdorazowo, poza omawianą międzydziałową analizą produktywności ziemi, sprawdzić czy nie występują jakieś większe niezgodności w tych bilansach.

Technika sporządzania międzydziałowej analizy produktywności ziemi

Rozróżniamy następujące wskaźniki produkcji końcowej netto:

1. Produkcja końcowa netto z 1 ha użytków rolnych obliczona:
a) w jednostkach zbożowych (wg. Woermanna); b) w złotych.

a. Dla obliczenia produkcji końcowej netto w jednostkach zbożowych dodaje się produkcję brutto ze wszystkich działów produkcji (produkcja roślinna, zwierzęca, przemysłu rolnego) i otrzymaną sumę w jednostkach zbożowych pomniejsza się o zakup produktów pochodzenia rolniczego i następnie albo pomniejsza o ujemną różnicę stanu zapasów na koniec i początek roku gospodarczego albo powiększa o dodatnią różnicę. Produkcja końcowa netto z całego gospodarstwa = (+) produkcja brutto z całego gospodarstwa,

(—) minus zakup produktów pochodzenia rolniczego

(±) plus lub minus różnica stanu zapasów produktów pochodzenia rolniczego.

Zakup produktów pochodzenia rolniczego obejmuje następujące pozycje: 1) zakup nasion i sadzeniaków; 2) zakup pasz (w tym mleko chude); 3) zakup inwentarza żywego w tym również koszt inseminacji; 4) zakup surowców dla przemysłu rolnego.

b. Produkcję końcową netto wartościowo w złotych oblicza się sumując wszystkie wpływy ze sprzedaży produkcji roślinnej, zwierzęcej i przemysłu rolnego, oraz wartość dotacji przedmiotowych, a następnie otrzymaną sumę pomniejsza się o zakup produktów pochodzenia rolniczego, uwzględniając, podobnie jak w punkcie „a”, dodatnią lub ujemną różnicę stanu zapasów pochodzenia rolniczego.

Produkcja końcowa netto z całego gospodarstwa = (+) wartość sprzedaży produktów pochodzenia rolniczego (+) plus dotacje przedmiotowe:
(—) minus zakup produktów pochodzenia rolniczego;

(±) plus lub minus różnica stanu zapasów pochodzenia rolniczego na koniec i początek roku gospodarczego.

2. Produkcja końcowa netto z 1 ha powierzchni roślin towarowych. Powierzchnię roślin towarowych oblicza się:

(+) powierzchnia użytków rolnych;

(—) minus ziemia deputatowa;

(—) minus główna powierzchnia paszowa i ewentualnie;

(—) minus powierzchnia zaplecza surowcowego dla suszarni zielonek.

Produktywność zaplecza surowcowego suszarni można obliczać albo oddzielnie dla powierzchni zaplecza surowcowego albo łącznie z powierzchnią roślin towarowych traktując jako sprzedaż surowce dostarczane dla przemysłu rolnego.

3. Produkcja końcowa netto z 1 ha głównej powierzchni paszowej.
Główną powierzchnię paszową oblicza się:

- (+) powierzchnia roślin pastewnych na ziemi ornej w plonie głównym;
- (+) plus trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska);
- (—) minus 50% obszaru zajętego pod lucernę i koniczynę uprawianych na nasiona³;
- (—) minus powierzchnia zaplecza surowcowego dla suszu zielonek.

Powierzchnia roślin towarowych obejmuje więc 50% obszaru zajętego pod lucernę i koniczynę uprawianych na nasiona, natomiast nie obejmuje powierzchni zaplecza surowcowego dla suszarń zielonek. Produkcję końcową netto z powierzchni roślin towarowych oblicza się:

- a) w jednostkach zbożowych dla zwykłych gospodarstw;
- b) wartościowo w złotych dla zwykłych gospodarstw i dla gospodarstw specjalistycznych (np. nasiennictwa ogrodniczego, hodowli roślin i zwierząt), dla których przeliczanie produkcji na jednostki zbożowe jest czy to niemożliwe, czy też niesłuszne.

Produkcję końcową netto z powierzchni roślin towarowych oblicza się:

- (+) produkcja brutto z powierzchni roślin towarowych (produkty roślinne przeznaczone:
 - na sprzedaż na zewnątrz i dla pracowników;
 - na paszę — dla własnego inwentarza;
 - na surowce — dla własnego przemysłu (ewentualnie z wyjątkiem suszarń zielonek);
- (—) minus zakup sadzeniaków i nasion dla powierzchni roślin towarowych (bez nasion dla głównej powierzchni paszowej — buraki pastewne, koński ząb, nasiona motylkowych dla produkcji pasz);
- (±) plus lub minus różnica w stanie zapasów nasion dla powierzchni roślin towarowych oraz zapasów zbóż, nasion motylkowych i oleistych przeznaczonych na konsumpcję (nie na paszę).

Produkcję końcową netto z głównej powierzchni paszowej oblicza się:

- (+) produkcja brutto z bydła i owiec (ewentualnie koni hodowlanych) bez trzody chlewnej i drobiu — mleko, wełna, żywiec, materiał hodowlany;
- (—) minus zakup nasion dla głównej powierzchni paszowej i dostawa nasion z towarowej powierzchni roślinnej;
- (—) minus zakup sztuk hodowlanych;
- (—) minus zakup pasz i dostawa pasz z towarowej powierzchni roślinnej (ziarno 4 zbóż, strączkowe);
- (—) minus wartość zużytego wywaru;

³ Pierwszy pokos na paszę, drugi na nasiona.

Obliczenie powierzchni roślin towarowych i głównej powierzchni paszowej oraz roślin towarowych

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia	Plon	Produkcja globalna	Stan zapasów na początek roku	Zakup	Razem
		ha	q/ha	q	q	q	q
a	b	c	d	e	f	g	h
1	Pszenica	78,33	30	2350	—	18	2368
2	Żyto	73,84	26	1920	—	49	1969
3	Jęczmień	18,16	28	506	—	—	506
4	Mieszanka zboż	—	—	—	—	—	—
5	Razem zboża	170,33	28	4776	—	67	4843
6	Rzepak	46,65	18	840	—	—	840
7	Motylkowe grubonasienne	13,60	18	245	—	—	245
8	Motylkowe drobnonasienne	—	—	—	—	—	—
9	Warzywa	9,09	250	2250	—	—	2250
10	Nasiona warzyw	—	—	—	—	1	1
11	Ziemniaki	26,87	180	4967	—	200	5167
12	Motylkowe na przyoranie	46,66	200	9300	—	—	9300
13	Łąki na siano tow.	88,98	250	22195	—	—	22195
14	Razem pow. roślin towarowych	402,18	×	×	×	×	×
15	Buraki pastewne	5,25	400	2100	—	—	2100
16	Nasiona buraków past.	—	—	—	—	1,25	1,25
17	Kiszonkowe	17,35	500	8675	—	—	8675
18	Nasiona kiszonk.	—	—	—	—	9	9
19	Koniczyna	18,60	300	5580	—	—	5580
20	Nasiona koniczyny	—	—	—	—	3,40	3,40
21	Pastwiska	10,57	200	2114	—	—	2114
22	Łąki na paszę	31,00	250	7799	—	—	7799
23	Razem główna pow. paszowa	82,77	×	×	×	×	×
24	Ziemia deputat.	5,56	×	×	×	×	×
25	Sady	4,27	70	300	—	—	300
26	Stawy	7,83	×	×	×	×	×
27	Razem pow. uż. roln.	502,61	×	×	×	×	×
28	Poplony	18,60	100	1860	—	—	1860
29	Nasiona poplonów	—	—	—	—	10 ²	10 ²

1 Nasiona warzyw przeliczone szacunkowo na jednostki zbożowe.

Tabela 1
bilans produkcji roślinnej i obliczenie produkcji końcowej netto z powierzchni

Zużycie				Sprzedaż	Stan zapasów na końcu roku	Razem	Produkcja końcowa netto		
wew- działu roślin	w innych dzia-						ogółem		na 1 ha
	produkcja zwierzęca		prze- mysł rolny				kolumna e — i	j. zb.	
	nasiona i sadze- niaki	pasze	surowiec						
q	q	q	q	q	q	q	j. zb.	j. zb.	
i	j	k	l	m	n	o	p	r	s
140	—	240	—	1988	—	2368	2210	+2210	
140	24 ³	180	—	1625	—	1969	1780	+1780	
33	—	42	—	431	—	506	473	+473	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
313	24	462	—	4044	—	4843	4463	+4463	powierzch-
3	—	37	—	800	—	840	837	+1674	ni roślin
45	—	—	—	200	—	245	200	+240	towaro-
—	—	—	—	—	—	—	—	—	wych
—	—	—	—	2250	—	2250	2250	+450	(402,18 ha)
1	—	—	—	—	—	1	1	—18	
675	—	800	—	3692	—	5167	4292	+1073	
9300	—	—	—	—	—	9300	—	—	
—	—	—	—	22195	—	22195	22195	+4439	
×	×	×	×	×	×	×	×	+12321	30,6
							kolumna e — j		
—	—	2100	—	—	—	2100	—	—	
—	1,25	—	—	—	—	1,25	—1,25	—3	
—	—	8675	—	—	—	8675	—	—	
—	9	—	—	—	—	9	—9	—9	powierzch-
—	—	5580	—	—	—	5580	—	—	ni użyt-
—	3,40	—	—	—	—	3,40	—3,40	—17	ków rol-
—	—	2114	—	—	—	2114	—	—	nych
—	—	7799	—	—	—	7799	—	—	(502,61 ha)
×	×	×	×	×	×	×	×	—29	
×	×	×	×	×	×	×	×	×	
—	—	—	—	300	—	300	300	+90	
×	×	×	×	×	×	×	×	×	
×	×	×	×	×	×	×	×	+12382	24,6
—	—	1860	—	—	—	1860	×	×	×
—	10 ²	—	—	—	—	10 ²	—10	—12	×

2 Nasiona wyki ozimej na poplony. 3 Zyto na poplony ozime.

Obliczenie produkcji końcowej netto z głównej powierzchni paszowej

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość sztuk	Produkcja od sztuki	Produkcja globalna	Zużycie wewnętrzne	Produkcja towarowa brutto	Zakup inwent. żywego
a	b	c	d	e	f	g	h
		szt.	q	q	q	q	q
1	Mleko	57	40	2280	280	2000	—
2	Krowy (opasy)	6	6	36	—	36	—
3	Cielęta do 2 tyg.	50	0,5	25	20	5	—
4	Jałówki 0.5—1,5	20	4	80	40	40	—
5	Jałówki cielne	10	4,5	45	27	18	—
6	Bukaty	20	4,5	90	—	90	—
	Razem produkcja bydłęca	×	×	×	×	×	×
7	Tuczniaki	100	1,2	120	—	120	17 ¹
8	Ryby	7,83	4,5	36	—	36	9 ²
	Razem zwierzęca produkcja	×	×	×	×	×	×

¹ Warchlaki.

² Narybek.

(±) plus lub minus różnica wartości początkowej i końcowej stanu inwentarza żywego bez trzody i drobiu.

4. Produkcja końcowa netto z powierzchni użytej na produkcję surowca suszarń zielonek:

(+) produkcja brutto suszu zielonek;

(—) minus zakup zielonek;

(—) minus zakup nasion dla upraw dających surowiec dla suszarń;

(±) plus lub minus różnica wartości zapasów na początek i koniec roku.

Produkcja końcowa netto z powierzchni roślin towarowych, głównej powierzchni paszowej i powierzchni użytej na produkcję surowca dla suszarń zielonek podzielona przez powierzchnię produkcyjną każdego działu osobno daje porównywalne mierniki produktywności jednego hektara użytków w poszczególnych działach.

Załączone 2 tabele podają technikę sporządzania międzydziałowej analizy produktywności ziemi.

Z rachunku przeprowadzonego w tabelach uzyskuje się następujące wskaźniki:

I. Produkcję końcową netto z 1 ha powierzchni roślin towarowych.

Tabela 2

Różnice stanu początkowego i końcowego	Produkcja towarowa netto		Nasiona powierzchni paszowej własne i z zakupu	Własne pasze z towarow. pow. rośl.	Pasze z zakupu	Razem potrącenia	Produkcja końcowa netto	
							Ogółem	Na 1 ha
	i	j / k					l	ł
q	q / j. zb	j zb.	j zb.	j zb.	j zb.	j zb.	j zb.	j. zb
—	2000	1800	—	—	—	—	—	głównej
—	36	216	—	—	—	—	—	powierzchni
—	5	30	—	—	—	—	—	paszowej
—	40	240	—	—	—	—	—	(82,77 ha)
—	18	108	—	—	—	—	—	
—	90	540	—	—	—	—	—	
×	×	2934	53	240	320	613	2321	29,2
—	103	567	—	422	145	567	—	powierzchni użytków
—	27	162	—	37	71	108	54	rolnych (502,61)
×	×	×	×	×	×	×	2375	4,6

II. Produkcję końcową netto z 1 ha głównej powierzchni paszowej.

• III. Produkcję końcową netto roślinną w przeliczeniu na 1 ha ogółu użytków rolnych.

IV. Produkcję końcową netto bydłą i owczarską w przeliczeniu na 1 ha ogółu użytków rolnych, oraz przez dodanie wskaźników III i IV.

V. Produkcję końcową netto z całego gospodarstwa w przeliczeniu na 1 ha ogółu użytków rolnych.

Zestawienie wskaźnika produkcji końcowej netto z całego gospodarstwa (V) ze wskaźnikami produkcji końcowej netto z powierzchni roślin towarowych (I) i głównej powierzchni paszowej (II) daje możliwość porównania w przekroju pionowym (chronologicznym) wyników jednego gospodarstwa w ciągu szeregu lat oraz daje możliwość stwierdzenia, w jakich działach produkcji leży przyczyna pomyślnych i niepomyślnych wyników. Natomiast w przekroju poziomym (terytorialnym) daje możliwość porównania wyników poszczególnych gospodarstw między sobą.

Zestawienie z kolei wskaźnika produkcji końcowej netto z całego gospodarstwa (V) ze wskaźnikami produkcji końcowej netto roślinnej w przeliczeniu na 1 ha ogółu użytków rolnych (III) i wskaźnika produkcji by-

dlęcej i owczarskiej również na 1 ha ogółu użytków rolnych (IV) daje możliwość uzyskania informacji o ukierunkowaniu produkcji określonego gospodarstwa oraz daje możliwość sklasyfikowania szeregu gospodarstw pod względem ukierunkowania produkcji.